

EVKUR-i soovitus: eesti viipekee hariduse professionaalse arengu edendamine

Sissejuhatus

Eesti viipekee uurimisrühm (EVKUR) peab oluliseks:

- (i) suurendada eesti viipekee õpetajate ja juhendajate ressursi;
- (ii) töötada välja Euroopa keeleõppe raamdokumendiga (CEFR) kooskõlas olevad eesti viipekee pädevusstandardid;
- (iii) teha kättesaadavaks eesti viipekee õppimise, õpetamise ja hindamise materjalid; ning
- (iv) omada järjepidevat ülevaadet Eesti viipekee hariduse professionaalse arengu edendamisest.

Eesti viipekee hariduse professionaalse arengu edendamine võimaldab:

- a) luua Tallinna Ülikoolis eesti viipekee hariduse ning viipekee suulise ja kirjaliku tõlke kutseprogrammid või keskus;
- b) tagada eesti viipekee spetsialistid neljas valdkonnas:
 - (i) alusharidus, põhi-/keskharidus ja täiskasvanuharidus;
 - (ii) suuline ja kirjalik tõlge;
 - (iii) Eesti kurtide kogukondadele osutatavad sotsiaalteenused; ning
 - (iv) eesti viipekee teadusuuringud;
- c) rakendada ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooni (UN-CRPD, vastu võetud 30. mail 2012) ning keeleseadust, eriti selle § 3 (vastu võetud 23. veebruaril 2011).

EVKUR kohtus 2024. aastal mitmel korral Eesti Kurtide Liidu, Eesti Viipekeelee Seltsi ja Eesti Viipekeeletõlkide Kutseühinguga. Samuti on EVKUR vaadanud üle eesti viipekeelee praegused õpetamis-, õppimis- ja hindamismaterjalid ning võtnud üle Euroopa Nõukogu Euroopa Nüüdiskeelte Keskuse suunised. Eesti viipekeelee hariduse professionaalse arengu edendamiseks annab EVKUR viis soovitusi. Nende soovitude alusel koostatakse tegevuskava, mis avaldatakse 2025. aasta juunis.

EVKUR-i soovitused

- 1. Esimene soovitus:** kujundada Eestis välja tõenduspõhine nüüdisaegne viipekeelee haridus ning teha kättesaadavaks õpetamise, õppimise ja hindamise raamistiku ülevaade. Tuleb hinnata õpetamis-, õppimis- ja hindamistavasid. Selleks tuleb Euroopa keeleõppe raamdokumendi kohaselt üle vaadata nii viipekeeleeõpetajate saadaolevad materjalid kui ka viipekeelee haridus Eestis tervikuna. Seejärel tuleb luua põhjalik nüüdisaegne standard.
- 2. Teine soovitus:** tagada viipekeelee teadusuuringute tulemuste teadmussiire eesti viipekeelee haridusse. Tuleb süsteemselt dokumenteerida ja kirjeldada eesti viipekeelee grammatikat. Samuti viipekeelee kasutamist Eesti kurtide kogukondades sotsiolingvistika, mitmekeelsuse ja multimodaalsuse vaatenurgast ning kurtide keeleliselt ja kultuuriliselt mitmekesiste kogukondade keele- ja kultuuritavasid Eestis. See on üks peamisi eeltingimusi eesti viipekeelee õppijate, õpetajate, hindajate ning õppe-, õpetamis- ja hindamismaterjalide autorite ja õppekavade koostajate metalingvistilise ja kultuurilise teadlikkuse arendamiseks.
- 3. Kolmas soovitus:** koostada eesti viipekeelee õpetajate ja hindajate profiil, analüüsides eesti viipekeelee esimese ja teise keelena õpetamise ja hindamise vajadusi ja nõudeid. Tuleb välja selgitada viipekeelee õpetajate vajalikud põhioskused

ja täiendavad pädevused. Selle eeltingimuseks on eesti viipekeelee õpetamise, õppimise ja hindamise vajaduste analüüs ning erinevuste ja sarnasuste põhjalik ülevaade erinevate sihtrühmade puhul. Nendeks sihtrühmadeks on kurtide vanematega viipekeelt kasutavad kuuljatest lapsed, kurtide laste kuuljatest vanemad ning kurtide laste ja täiskasvanutega töötavad spetsialistid, aga ka kurtidest ja kuuljatest täiskasvanud õppurid.

4. Neljas soovitus: luua viipekeeleeõpetajate võrgustik, et edendada valdkonna arengu jätkusuutlikke tavasid eesti viipekeelee hariduse arendamisel ja kutselises täiendõppes, samuti eesti viipekeelee õppe-, õpetamis- ja hindamismaterjalide koostamises. Eesti viipekeelee õpetajad töötavad sageli iseseisvalt, mis võib raskendada nende kutsealast arengut. Praktiseerivate spetsialistidega koostööd tehes tuleb meil toetada eesti viipekeelee õpetajate ja spetsialistide võrgustiku loomist. Selline võrgustik edendaks Eestis viipekeelee hariduse arutelu, soodustaks õpetajahariduse programmide ja õpetamispädevuste praktikasse rakendamist ning õpetamis-, õppimis- ja hindamismaterjalide kasutamist.

5. Viies soovitus: koostada eesti viipekeelee haridusprogrammi õppekava, mis on kooskõlas Eesti õigusaktide ja tavadega ning Euroopa Nõukogu ja CEFR-i raamistiku kohaste õpetamise pädevusnõuetega. Kuigi eesti viipekeelee haridusprogrammi õppekava väljatöötamise üle on arutatud, puudub tänaseni standardiseeritud õppekava. Õppekava väljatöötamisel tuleb lähtuda vajaduste analüüsist ning võtta arvesse ülaltoodud soovitusi. Õppekava peab võimaldama omandada selliseid oskusi, pädevusi ja teadmisi, mis vastavad otseselt Eesti vajadustele.